

Marjasin-förhör med DN-journalister släpps av riksarkivet till Sven Anér

Den 14 juni 1995 höll den dåvarande Marjasin-kommissionen ett antal förhör med journalister och andra personer som ansåg sig ha uppgifter av intresse att lämna; jag var även själv kallad. PALME-nytt kan nu, som första medium, återge ett dramatiskt samtal som kommissionen hade med de tidigare DN-journalisterna Cecilia Steen-Johnsson och Olle Alsén.

Förhöret betecknades den gången som ytterst hemligt, och några utomstående, utöver kommissionens ledamöter, fick inte vara närvarande. De aktuella utskriftssidorna, som presenteras i originalskick, omfattar inledningen av förhöret. PALME-nytt tar inte ställning till sakinnehållet, vilket i stället överlämnas till läsarna för bedömning.

Det här förhöret hamnade, tillsammans med ett 40-tal andra, i stilla pärmar hos den efterföljande Ericsson-kommissionen. Det som här tas upp har över huvud taget inte berörts i granskningskommissionens betänkande. Marjasin-kommissionen har inte strukit bort något ur utskriften, men PALME-nytt utesluter ett egennamn och en kompletterande information i anslutning till detta.

Här följer nu förhöret med Olle Alsén och Cecilia Steen-Johnsson:

Sigvard Marjasin: - Jag ber att få hälsa er hjärtligt välkomna hit. Vi har accepterat att ni för en dialog gemensamt eftersom ni tycker att ni hade samma ämnesområde. Det har vi ingenting emot. Vem utav er vill börja, Cecilia?

Cecilia Steen-Johnsson: - Ja, jag börjar väl, inte enbart för att jag är dam utan också för att det var jag som fick vissa upplysningar en gång sommaren 1990 som jag så småningom vidarebefordrade till Olle och som ledde honom +". vidare att leta i viss riktning. Jag har i många år känt en man, vars identitet jag inte vill avslöja ens för er, som jag har träffat i helt andra sammanhang. Jag var chef för DN:s På stan-bilaga på den tiden och vi träffades på olika typer av (evenemang), konserter, vernissager osv. Vi hade mycket trevliga saker att prata om och så. (Han är) en äldre man som bott i Sverige i över 30 år men som är av utländskt ursprung. En dag, sommaren 1990 kom han upp till mig i min lägenhet på Kungsholmen, det var väl en söndag eller lördag, för jag var

hemma och ledig, för att lämna tillbaka en bok som han hade lånat. Vi satt och småpratade lite grann kring helt andra saker och plötsligt så började han gråta och jag blev ju alldeles bestört. Jag menar en: äldre herre som börjar storgråta, då undrar man ju vad som egentligen...., ja man kan inte tvivla på äktheten i alla fall, givetvis, i ett sådant känsloutbrott. Då berättade han för mig att han hade oerhörda skuldkänslor för att han var övertygad om att han hade varit på något sätt delaktig i att Olof Palme blev mördad. Och vi hade tidigare inte alls diskuterat Palme-mordet annat än i vanliga allmänna ordalag. Jag höll vid den tiden också på, vid sidan av mitt vanliga jobb, med att undersöka vad som hade hänt med den svenska DC 3:an som sköts ned 1952. Den historien som anses skall vara avklarad, fast den är ju egentligen inte det, men det är en helt annan historia. Han sa till mig många gånger, varför håller du på. med den där gamla historien det finns mycket intressantare saker idag som du borde undersöka. Men det var ungefär så långt som vi hade kommit i: diskussionen om politik eller säkerhetspolitik överhuvudtaget.

Nå, han berättade då för mig att han sedan många år tillhörde en underrättelsetjänst som inflytelseagent och att han också arbetade både under kriget och efter kriget med danska motståndsrörelsen och kanske också med den norska, och att han så småningom blev placerad i Sverige som inflytelseagent. Jag har beskrivit verksamheten med inflytelseagenter ifrån de här underrättelsetjänsterna i en bok som kom ut för två eller tre år sedan, som TCO gav ut med titeln "Massmedia som megafon", så jag behöver inte gå närmare in på det här tycker jag, det är ett inte särskilt långt kapitel och relativt klarläggande av en verksamheter som folk i allmänhet inte alls känner till. Men jag har fått bekräftat det från andra håll, inte bara från den här mannen utan även från folk i svensk underrättelsetjänst, de känner till att detta finns och att, ja, det tolereras. Det sker också ett visst mått av samarbete.

Själva kärnfrågan då, den här mannens skuld i bakgrunden till mordet på Olof Palme var som följande. Han hade goda kontakter med den socialdemokratiska regeringen och gick mer eller mindre som barn i det här huset (Rosenbad) på den tiden. Och den här hösten -85 planerades ju Olof Palmes statsbesök i Moskva under våren. Ett mycket viktigt besök. Palme var ju aktiv åren innan han vann valet med en lång rad fredsfrågor, både i Europa och Iran-Irak. Misstron mot Palme från det som man nuförtiden kallar det internationella samfundet, åtminstone det på högerkanten var väldigt starkt, det är också välbekant för er, så det behöver vi kanske inte närmare gå in på. Han betraktades närmast som sovjetmedlöpare och här hemma i vulgärpropagandan kallades han för KCGB-agent. Kärnvapenfri zon i Norden, förslaget om tillbakadragande av missilerna på båda sidorna om järnridån i Europa och alltihopa det här gjorde ju honom till en misstänkt person överhuvudtaget i det kalla krig som fortfarande rådde då. Min vän fann, på ett

skrivbord i. Rosenbad, vems vet jag inte, om det var Olof Palmes eller någon annans, ett papper, jag vet inte heller om det var handskrivet eller om det var skrivet på maskin, där det fanns några punkter som skulle tas upp vid de förtroliga samtalen i Moskva i mars/april. Sånt sätter man normalt inte på papper. Där fanns en punkt som väckte min väns: stora bestörtning och som det sedermera skulle visa sig också CIA:s bestörtning. Man skulle resonera om Nordens framtida säkerhet om det skulle vara så att Norge och Danmark bestämde sig för att lämna NATO. Det hade funnits visst - vad skall jag säga - stort missnöje både i Danmark och Norge med NATO-medlemskapet. För Danmarks del hade det blivit så förfärligt dyrt. Danska ekonomin var ju i botten vid den här tiden, den börjar väl repa sig lite grann nu, men då, då var man verkligen ekonomiskt nedbruten. För norrmännens del vet jag egentligen inte riktigt vad som var motivet till att man skulle lämna NATO för att det hade ju varit så säkerhetspolitiskt tryggt. Han tog detta papper: och gick med det till en lokal här på Drottninggatan inte särskilt långt härifrån där det bakom kulisserna, det var en sorts klädesaffär, tror jag, fanns en kamera uppställd för att (microfilma) dokument med. Den affären har...

Sigvard Marjasin: - Vill du tala lite närmare micken, det går inte att höra.

Cecilia Steen-Johnsson: - Ja, förlåt. Han fotograferade och gick tillbaka och lade det på skrivbordet igen. Microfilmen med detta dokument gick via en mellanhand till amerikanska ambassaden och kom till den dåvarande CIA-residenten, -- ***** MASKAT *****

- . Det kom under -hennes ögon och hon blev oerhört upprörd. Den här kvinnan verkar intesha varit särskilt tystlåten av sig för att ryktet var ute ganska snabbt, bl a på marinens årliga julkalas vid Lucia på Långa Raden där det talades mycket om detta runtomkring. Jag var inte själv med, men jag har träffat andra som var med och på Sällskapet där det också blev mycket upprörda diskussioner, man kallade det landsförräderi och sådana saker.

Det är ungefär så långt som jag har kunnat: hitta någonting - som verifierar den här berättelsen och som sagt jag vill inte, jag kan inte, avslöja den här mannens identitet. Det har gått rykten om honom tidigare. Han har blivit förhörd av Palmespanare dock inte av Ölvebro själv men har då förnekat allting och sagt att han är mytoman. Jag tror faktiskt inte att han är det. Han har under årens lopp kunnat ge mig en hel del, vad skall jag säga, analyser och dikussionsunderlag för många saker som berör både svensk och europeisk säkerhetspolitik 'som är lite utöver det som folk i allmänhet känner till.

Sen gick vi då vidare på detta så småningom. Jag fick hans tillstånd hösten -89 att berätta detta för Olle Alsén, som han har stort förtroende för...

Bertil Torekull: Kan du tala något högre.

Cecilia Steen-Johnsson: - ...och för Göran Beckérus. Och vi tillsammans.... Olle och han träffades och vi tillsammans ' satte oss ner och försökte på olika sätt komma vidare i den här historien. Det har vi väl bara delvis lyckats med. Olle är den som har haft större möjligheter än jag att fortsätta med det, just den här grejen. Jag menar alltså, om man ska sammanfatta kort, att Palmes Moskva-besök och' det potentiella hotet mot Natos sammanhållning eventuellt, och överhuvudtaget den här högervulgärpropagandan mot Olof Palme som ingalunda var begränsad till Sverige, utlöste en komplott. Jag tror dock inte, och det där har vi resonerat väldigt mycket om min, gamle vän och jag, att några utländska underrättelsetjänster var direkt inblandade i själva mordet utan att det fanns andra personer som möjligen pushades på eller fick någon sorts uppmuntran, eventuellt kanske också mera substantiell hjälp att utföra själva mordet. Nu får Olle fortsätta om inte ni har några frågor till mig.

Sigvard Marjasin: - Ja, jag skulle vilja fråga i varje fall, den här som utgavs vara agent, du vågar inte säga vederbörandes namn?

Cecilia Steen-Johnsson: - Nej, jag har lovat honom att inte göra det.

Sigvard Marjasin: - Ja, men om det ska vara möjligt för oss att kontrollera så måste det ju också vara knutet till en person man kan härleda det (till).

Cecilia Steen-Johnsson: - Jag har lovat honom att inte göra det för att...

Sigvard Marjasin: - På vilket sätt ansåg han sig vara inblandad i mordet?

Cecilia Steen-Johnsson: - Han ansåg sig inte vara inblandad, men han insåg ju genast, han har alltså själv blivit socialdemokrat under sina år i Sverige och han känner skuld för att han lämnade ut det här dokumentet.

Sigvard Marjasin: - Men har du någon kunskap om hur det går till när man förbereder ett utlandsbesök mellan två statsmän, en svensk och en utländsk.

Cecilia Steen-Johnsson: - Ja, vi har ju gjort en hel del efterforskningar. Det är väl Olle som har varit mest aktiva på den punkten och då har det sagts oss att några sådana här papper med hemliga diskussionspunkter, det skrivs över huvud taget inte upp, utan det som ska tas upp officiellt det går runt för kännedom och diskussion på bl a UD och andra departement som kan vara

involverade i frågan. Medan sånt som skall avhandlas förtroligt det skriver man inte ned. Det är de förklaringar som vi har fått. (ohörbart)

Sigvard Marjasin: - Förtroligt mellan vem?

Cecilia Steen-Johnsson: - Mellan statschefer. Den besökande och den som tar emot besöket, det skriver man inte ned, bandar inte heller eller protokollför.

Sigvard Marjasin: - Slutsatsen att skulle vara en komplott --- skulle den då vara begränsad till marina kretsar eller skulle det vara så att säga försvarskraften överhuvudtaget?

Cecilia Steen-Johnsson: - Jag vågar inte spekulera i det men, men vi glömmer väl inte hela uppståndelsen precis bara några dagar efter att Palmeregeringen hade tillträtt med nya u-båtar och stor cirkus ute i skärgården. Missnöjet bland marinofficerarna som ju manifesterades i många möten och ett sorts upprorsstämning mot regeringen som inte gav dem tillräckliga resurser, det kommer vi ju ihåg. Fermaffären och flera andra affärer också som riktade sig mot Palme personligen. Jag tror att det byggde upp en oerhört hård stämning mot Palme, en hatisk stämning.

Hans Gunnar Axberger: - Vi respekterar att du inte vill uppge identiteten men kan du säga något var han är nu och vad han gör för närvarande.

Cecilia Steen-Johnsson: - Ja, han finns kvar i Sverige. Jag kan ju fråga honom om han skulle vara beredd att själv träffa er. Men det får ju ske på hans eget initiativ i så fall, med någon av er.

Hans Gunnar Axberger: - Du sa också att det här papperet hade han funnit på något skrivbord, men du var lite oprecis där.

Cecilia Steen-Johnsson: - Jag vet inte vemns skrivbord det var.

Hans Gunnar Axberger: - Men det var någonstans i kanslihuset?

Cecilia Steen-Johnsson: - I Olof Palmes omedelbara närhet, ja.

Hans Gunnar Axberger: - Det var väl hans sysselsättning lite grann att hålla koll på sådant och snappa upp ett och annat?

Cecilia Steen-Johnsson: - Ja, vid sidan om. Han har alltså, eller hade ett

normalt jobb på ett internationellt företag här i Sverige.

Hans Gunnar Axberger: - Du nämnde också att det här kom ut och hänvisade till Långa Raden och Sällskapet och så. Där har du andra källor då. Har du möjlighet att ge någon identifikation på vilka det är?

Cecilia Steen-Johnsson: - Nej, jag kan inte göra det för det där är lite osäkert, men det är sådant som har cirkulerat.

Sigvard Marjasin: - Får jag fråga så här, när skedde den här händelse på Stora sällskapet eller Långa Raden.

Cecilia Steen-Johnsson: - Ja, de brukar ha sitt kalas vid Lucia.

Sigvard Marjasin: - Den 13:e december.

Cecilia Steen-Johnsson: - Ja, just det. Och strax efteråt så framträdde ju Olof Palme på Utrikespolitiska institutet och kungjorde då datum och tid för resan. Det var ju i precis i samma veva.

Hans Gunnar Axberger: - Men när du hänvisar till det här att det var ute så att säga, menar du då att det var några enskilda personer eller att det var något slags allmängods det här?

Cecilia Steen-Johnsson: - Jag tror inte att det var allmängods utan det diskuterades så där halvförtroligt mellan folk som hade samma inställning till Palme, så det var ingenting som man tutade ut på stan.

Sigvard Marjasin: - Vilka personer tror du var inkopplade i det?

Cecilia Steen-Johnsson: - Det jag har hört talas om var marinofficerare och ***** MASKAT *****.

Sigvard Marjasin: - Ms vadå?

Cecilia Steen-Johnsson: - ***** MASKAT ***** från ambassaden. Hon lämnade Sverige ganska raskt efter det här.

Håkan Winberg: - Jag skall bara kolla att du sa att den här mannen hade hörts utav Ölvebro om detta?

Cecilia Steen-Johnsson: - Ja.

Håkan Winberg: - Efter då...

Cecilia Steen-Johnsson: - Inte av Ölvebro personligen, men några andra.

Håkan Winberg: - Någon av hans spanare. Och då sagt att han förnekade detta?

Cecilia Steen-Johnsson: - Ja, då hade han sagt att jag är mytoman.

Håkan Winberg: - Då bör det finnas i polisens förundersökningsprotokollet?

Cecilia Steen-Johnsson: - Kanske.

Sigvard Marjasin: - Vet du när han hördes?

Cecilia Steen-Johnsson: - Nej, jag vet inte det, jag har försökt att lista ut det men han kommer faktiskt inte i håg när det var.

Sigvard Marjasin: - Är det han själv som har sagt att han hörts av Ölvebro?

Cecilia Steen-Johnsson: - Nej, det har de sagt också.

Sigvard Marjasin: - Vad sa du?

Cecilia Steen-Johnsson: - Nej, de har sagt det också.

Sigvard Marjasin: - De har sagt det, ja. Varsågod.

Per Kjellsson: - Du nämnde någonting om att vilka som känner till den här diskussionspunkten som förbereddes inför Moskvamötet och det skulle bara vara Olof Palme personligen då om jag förstod dig rätt, är det så?

Cecilia Steen-Johnsson: - Det borde inte vara det.

Per Kjellsson: - Nä.

Cecilia Steen-Johnsson: - Med tanke på samarbetet runt honom som statsminister. Vi har ju försökt att komma närmare detta på olika sätt. Men det har förnekats på alla

håll och kanter. Det är signifikativt kanske att jag försökte beskriva det här i två artiklar i Arbetet för två år sedan ungefär. Och det var klart och godkänt för publicering och så råkade Anders Ferm få syn på min artikel. Han blev topp tunnor rosenrasande och sa att det här får absolut inte publiceras.

Sigvard Marjasin: - Anders Ferm?

Cecilia Steen-Johnsson: - Ja, sen har jag pratat med Anders också och han förnekar bestämt både att man har haft-någon sorts uppteckning av vad som skulle tas upp (i Moskva) och att detta överhuvudtaget kan ha inträffat. Men det senare kan han ju inte veta någonting om.

Sigvard Marjasin: - Men Anders Ferm satt ju inte i Statsrådsberedningen vid den tiden.

Cecilia Steen-Johnsson: - Nej, det gjorde han inte men...

Sigvard Marjasin: - Han var i New York.

Cecilia Steen-Johnsson: - Han var i New York, ja. På FN.

Per Kjellsson: - Jo, den här uppgiften om att Danmark och Norge skulle lämna Nato, det föreställer jag mig skulle skapa någon instabilitet mot vad som rådde tidigare. Har du några teorier om vad man skulle uppnå med det i så fall?

Cecilia Steen-Johnsson: - Vilka menar du med man då?

Per Kjellsson: - Man, den som vill föra upp frågan till diskussion, alltså. Det skulle ju vara Olof Palme och Gorbatsjov här som skulle diskutera den här punkten. vad. skulle Palme vilja uppnå med det?

Cecilia Steen-Johnsson: - Jag tror inte att Palme hade något eget mål med det här. Man får inte glömma bort detta med kärnvapenfri zon i Norden. Det var en viktig fråga för honom, och även avspänningen i Europa på ömse sidor om järnridån. Så som det har framställts och som vi har försökt få verifierat men inte lyckats med, var det de danska och norska socialdemokrater som frågade Palme om det här: "Du, när du ändå skall prata med Gorbatsjov, kan du inte sondera lite grann hur Sovjet skulle ställa sig och 1 vad det skulle innebära för Nordens säkerhet om...". Alltså ytterst hypotetiskt och kanske på oerhört lång sikt.

Sigvard Marjasin: - Det är i och för sig en intressant tanke med hänvisning till

att både Danmark och Norge har spräckt ett nordiskt samarbete på försvarsområdet tidigare.

Cecilia Steen-Johnsson: - Visst.

Sigvard Marjasin: - Jaha. Bara en sak till. Vem var den här inflytelseagenten kontaktman för, vilken utlänhds stat?

Cecilia Steen-Johnsson: - Inte för en stat utan för en organisation, för Nato.

Sigvard Marjasin: - Alltså inom Nato, eller?

Cecilia Steen-Johnsson: - Ja.

Sigvard Marjasin: - Som?

Cecilia Steen-Johnsson: - Ja, som finns fast den egentligen inte finns om man så säger. Nato får inte ha någon politisk verksamhet förutom att de har en parlamentarisk församling som träffas då och då som jag har glömt vad den heter. Men, naturligtvis så sysslar de också med underrättelseverksamhet på olika sätt. Det vore ju konstigt annars.

Tora Holst: - Den här mannen, känner han till någonting ytterligare om kopplingen till själva mordet?

Cecilia Steen-Johnsson: - Nej, det gör han inte.

Tora Holst: - Utan möjligtvis så har han bara ett känsligt samvete, alltså?

Cecilia Steen-Johnsson: - Ja. Han är katolik. Ja, det har kanske inte med saken och göra. Han har fortfarande dåligt samvete och är fortfarande mycket bedrövad över detta. Och han är inte en helt ung man.

Sigvard Marjasin: Ja, Vill Olle komma in och säga något?

Olle Alsén: - Ja jag har några kompletteringar. Det här organet låg i Oslo och hette Office of Political Service enligt honom - och det var ett sådant där halvhemligt Natoorgan i den mening att enligt Nato får man inte hålla på med - enligt Natostatuten - något slags civil, vad skall jag säga, påverkan eller propagande, så han kallade det själv för "soft side" eller den mjuka sidan av Natos -:+ underrättelse-, eller propagandaverksamhet eller vad man kallar det

för inom en del länder. Tydligt har vi lite olika minnesbilder här av vad han har sagt. Såvitt jag har fattat det så, ja han kan ju knappast gått in själv i Rosenbad och hittat någonting på ett skrivbord, utan det var så att han hade en regelbunden kontakt som han hänför till någon inom Statsrådsberedningen någon tjänsteman alltså. Det är inte så konstigt, det förekommer nog ganska flitigt ett slags informellt informationsutbyte mellan Sverige och andra västländer i det här sammanhanget, inklusive Natoländer. Så det här var ju en mer eller mindre regelbunden leverans av intressant material som han fick.

Cecilia Steen-Johnsson: - Ja, men han gick in här själv.

Olle Alsén: - Ja, han kanske gick in här själv.

Cecilia Steen-Johnsson: - Och han visste att det fanns.

Olle Alsén: - Men han tog det inte på något skrivbord. Han lämnade tillbaka det, såvitt jag minns, så lämnade han tillbaka det efter en halvtimme. Då hade han hunnit gå ner på Drottninggatan i en liten väskaffär som fanns där som hette "Axel" och som jag minns stängdes vid någon explosion några år senare. (ohörbart) I alla fall, enligt honom, så filmade han av detta med en specialfilm som bara "mottagaren kan framkalla. Så levererade han den...

Sigvard Marjasin: - Går det att vrida på ljudet på något sätt?

Olle Alsén: ...till den amerikanska ambassaden och sen någon gång vid jultiden promenerade han med en amerikansk kollega på Djurgården, en man i samma yrkesgrupp så att säga, och denna amerikan har då berättat för honom om jag minns rätt att som då var CIA chef (jag kollade det, formellt var hon inte det längre än fram till 1983-1984) men det finns uppgifter om att . ska ha berättat om detta för några höga Svenska Marinofficerare som blev väldigt upprörda. Någon sa, att han skulle ställas inför riksrett, nej han borde skjutas osv. Sen hade uppgifterna också nått en annan gruppen officerare som träffas på Sällskapet och där hade samma diskussion uppstått om landsförräderi osv.